

Veridicus

Pater Kajetan

Roman po ustnih, pisanih in tiskanih virih

«Bog in sveti križ božji!» je zavzdihnil župnik in se začel trno križati. Malka je prebledela in se stisnila k župniku, kaplan Svetlin pa je vzkliknil: «Saj se ti blede! Kaj vendar govoriš? V hudiča ne veruje noben pameten človek več!»

«Tako govore brezverci, jaz pa sem hudiča videl in slišal!» se je branil Torkar.

S tresočo roko je zvrnil čašo vina vase in začel pripovedovati, kaj je doživel.

Ko je stopil s sv. popotnico v hišo, kjer je ležal bolni Gruden, je bilo že popolnoma tema. Edino okno v kamri je zakrival zastor, na mizi pa je brlela lojovka. Kakih deset ljudi je klečalo v sobi pred kamro in glasno molilo. Ko ga je Gruden zagledal, je planil z blazine in gledal divje kakor blaznik; razmršeni lasje so mu napol pokrivali kosmati obraz in začel je vpiti na ves glas:

«Ali si že tu? Pomagajte! Spodite ga ven! Saj ni res, da sem prestavil gozdni mejnik! Bog mi je priča, da se ga nisem dotaknil! Laže in tudi rajni župnik je lagal! O, pomagajte mi vendar! Mar ne vidite hudiča? Izpod postelje zija name in me hoče vzeti!»

Tako je vpil Gruden in Torkar ni mogel niti misliti, da bi bolnika izpovedal in obhajal.

«Jo, jo! Zdaž vleče že odejo z mene! Na pomoč! Na pomoč!» je tulil bolnik, skočil kvišku in se stiskal k steni.

In kaplan Torkar je videl, da vlečejo nevidne roke resnično odejo s postelje. Obenem je slišal strašno izpod postelje, grčanje in kruljenje, pihanje in godrnjanje.

«Pomagajte, gospodi!» je kričal kmet in se tresel. «Saj ste duhovnik! Preženite hudiča, ako ste res božji služabnik!»

Torkar se je tresel prav tako kakor bolnik — ljudje v sosedni sobi pa so začeli vresčati, jokati in bežati iz hiše.

Tedaj je pograbil Torkar škropilnik, ki ga je držal v drgetajoči roki cerkvenik, in začel škropiti pod posteljo, po postelji in po bolniku:

«Beži, satan! V imenu sv. Trojice in Jezusa Kristusa, beži, satan!»

Toda hudič je renčal in grčal še strašneje, odeja je ležala pod posteljo in tudi cerkvenik je pobegnil.

Naenkrat je ugasnila sveča.

Izpod postelje se je zasvetilo dvoje peklensko žarečih oči, bolnik je pretresujoče kričnil: se zgrudil na posteljo in nato — je pobegnil tudi kaplan Torkar in bežal, bežal...

«Pred hudičem si zbežal in na Boga si popolnoma pozabil?» je vprašal Svetlin mirno. «Kje pa si pustil Najsvetejšega?»

«Vse stoji še na mizi tik ugasle sveče... Jaz... jaz nisem mogel več ostati... Bilo je preveč grozno!»

«Kjer je Bog, tam vendar ne more biti tudi hudič!» se je jezil Svetlin. «Ali ne veruješ, da je v hostiji pravi, resnični, živi Bog?»

«Seveda verujem... ampak verujem tudi, kar sem videl in slišal!» je odgovoril Torkar in ga pogledal ogorčeno.

«Bog sam hoče biti priča, kako jemlje hudič v pekel tega brezverca in sovražnika sv. cerkve,» je dejal župnik. «Zdaž raj vidijo ljudje, kakšna kazen zadene liberalca in socialista. Bog je z nami! Z božjo voljo odnaša hudič grešnika pri živem telesu v večni ogenj!»

«Oprostite, gospod župnik, Bog sam je dejal: Jaz počem smrti grešnikov!» je ugovarjal Svetlin.

«Ako se spreobrne!» je zarežal župnik. «Gruden pa se ni spreobrnil. Hujskal je proti meni, smešil moje pridige, pisaril v brezverske liste, in njegova krivda je v prvi vrsti, da nisem bil jaz izvoljen za poslanca nego liberalce! Zato ni prav nič čudno, da je zdaž Bog prepustil Grudna — ljudem v svarilen vzgled — živemu peklensku. Čudna so božja pota...»

«Gospod župnik, vaš Bog je torej maščevalen strankar? Vaš Bog je politik?» se je čudil Svetlin. «Ne, ne! Moj Bog je neskončno usmiljen in dober, moj Bog ne pozna ne liberalcev, ne klerikalcev, ne socialistov, ne komunistov. Moj Bog je večna plemenitost, živa dobrot, ki ljubi kakor oče vse svoje otroke enako... Gruden je bolan — halucinacije ima — grozne fantazije — blodne sanje. Zdravniku mu je treba... jaz pa vam takoj dokažem, da ni hudiča pri njem.»

In ne da bi pokrival, je Svetlin pograbil svoj klobuk in stekel iz župnišča.

«Kam greste, nesrečnik?» je klical župnik za njim. «Stojte! Stojte, Svetlin!»

«Tudi on je brezverec!» je dejal Torkar, njegove sive oči pa so plapolale kakor blazine.

«Nečuvno! Nesramno!» je tožila Malka in letala po sobi. Župnik pa je planil k oknu, ga odprl in klical za Svetlinom na temno cesto:

«Ukazujem vam, da se vrnete! Prepovedujem vam, pečati

se s hudičem! — Opozarjam vas, da morate imeti škofovsko posebno pooblastilo, da smete nastopiti proti hudiču! Naznamim vas knezoškofijskemu konsistoriju, ako se predrznete brez dovoljenja krotiti hudiča...»

In še je vpil župnik v temo, a Svetlin ga ni poslušal in se ni vrnil.

II.

Na vasi je ležala temna noč, da ni videl kaplan Svetlin niti pedi pred seboj.

Nebo je bilo oblačno; mrzel veter je pihal in majal košate vrhove dreves, po vseh bišah so spali ljudje in le v daljavi je zavijal pes ježno in tužno.

Svetlin se je spotikal nad debelim kamenjem po cesti, včasih je zaškrtalo v vejavi, preko poti je švigala črna žival ali je prhnila po zraku nad njim skrivnostna ptica.

Toda kaplana ni bilo strah. Vedel je, da škrtajo veje, ker jih majo piš in drgne vejo ob vejo, da je črna žival zaljubljen maček in da je pošastna ptica le koristni čuk ali sova, ki lovita miši.

V duhove, ki bi se sprehajali ponoči po svetu, ni verjel; ob vsaki nočni uri je že hodil po samotah, celo ob pokopališču. A nikdar ni videl, niti ni slišal nikoli ne duhov, ne mrličev, ne okostnjakov, ki bi se vlačili okoli in strašili.

Vedel je, da so vse take prikazni le izmišljotine strahopetnih tepcev ali slabe vesti, stori, ki se jih je polastila ljudska fantazija in jih zavila v bolj ali manj pesniško odejo.

Verjel pa ni niti v hudiča, niti v pekel, nego je v srcu pomiloval one svoje stanovske tovariše, ki so strašili in begali s hudičem in peklom neomikane vernike ter nekateri med njimi celo same sebe.

Tako je stopal Svetlin urno in pogumno proti koncu Zalesja. Tam je bolni Gruden imel svojo hišo, čedna gospodarska poslopja in velik sadni vrt.

Že od daleč je zagledal temne gruče ljudi, ki so šepetaje stale v primerni oddaljenosti pred hišo.

Nekaj čensk je klečalo blizu hišnega praga in glasno molilo rožni venec. Te so bile najbolj srčne. V hišo pa si ni upal nihče več, saj se je v nji boril nesrečnej Gruden s samim peklenskom.

«Dobro večer!» je pozdravil kaplan. Ali vas ni sram, da ne pomagate bolniku? Čemu tukaj postajate in prodajate zija-la? — Mar ste vi res močje, ki nosijo hlače?»

Svetlin je stopil na prag, nihče si ni upal z njim, a že so se obesile nanj ženske in ga rotile:

«Nikar, gospod! Hudi duh jemlje Grudna! Bežite! Tudi gospod Torkar in mežnar sta pobegnila.»

Trboveljski premog in drva

Družba ILIRIJA, Ljubljana, Kralja Petra trg 8.
Telefon 220. Plačilo tudi na obroko.

Grand cirkus BRUNO

Lattermannov drevored

pride s svojimi prvostopskimi atrakcijami umetnikov, dresiranih konj itd.

v torek dne 5. avgusta v Ljubljano.

Prva predstava v sredo ob 9. uri zvečer. V nedeljo dve predstavi, ob 4. in 9. uri. — Predstave se vrše ob vsakem vremenu.

4055/a Ravateljstvo.

Podjetje v večjem okraju Prekmurja

večše vinske trgovine, s primerno veliko kletjo, želi stopiti v stik z veletrgovino vina, dalmatinske in banatske vrste, proti proviziji ali na komisionalni račun (Conto Commissione). Ponudbe na upravo „Jutra“ pod šifro „Vino 1923“.

4073/a

Naznanilo.

Čast mi je javiti p. n. občinstvu, da mi je ministarstvo narodnega zdravja podelilo koncesijo za obratovanje staroznane lekarne gospe vdove pokojnega magistra Vinka Prochazke. — Lekarno sem nanovo preuredil, izpopolnil in založil z najnovejšimi tu- in inozemskimi specialnimi zdravili in se p. n. cenjenemu občinstvu in dosedanjim strankam najtopleje priporočam.

Magister Leon Bahovec
lekarna „pri zlatem orlu“
Ljubljana, Jurčičev trg št. 2

(pri čevljarskem mostu). 4078/a

Naznanjam

slavnemu občinstvu, da sem
otvoril v Kolodvorski ulici št. 27
na dvorišču novourejeno

izdelovalnico za krznarstvo in usakovrstne čepice.

Točna postrežba. Solidne cene.

Za cenjena naročila se najtopleje priporočam in beležim z odličnim spoštovanjem

4038-a Alojzij Lampič, krznar.

Manufakturna trgovina

Marija Rogelj v Ljubljani

Sv. Petra cesta in Lingarjeva ulica
vključno naznanja, da se je dne 1. avgusta
preselila na Sv. Petra cesto 26

nasproti hotela Tratnika.

Za dosedanje naklonjenost se zahvaljuje ter priporoča še za naprej.

Otvoritveno naznanilo.

Dovoljujem si sporočiti cenjenemu občinstvu, da sem prevzel
v Mariboru na Aleksandrovi cesti 18

Staroštajersko vinarno

preuredil lokale in jih opremil popolnoma na novo. Vinarna ima krasen in prahu prost restavracijski vrt. Točijo se najboljša domača vina. Dobra meščanska kuhinja.

Za obilen obisk se priporočata

A. in F. Emeršič, restavraterja.

KONCERT: Vsak praznik in nedeljo dopoldne in popoldne.

Od čudotvornog djelovanja

na ljepotu i bujnost kose je

Dr. Dralle'ova

«Brezova voda»

Pokušajte jedanput pa ćete uvijek rabiti. Dobiva se svagdje. Glavno skladište za preprodavaoce

ISIS d. d., odio Georg Dralle, Zagreb

Palmotićeva ulica 66.

Družba toplakravnega in mrzlokravnega žrebca

se vrši v soboto dne 9. avgusta 1924 ob 9. uri na jahalnici državne žrebčarne na Selu pri Ljubljani. — Zdražitelj ima plačati poleg kupnine 2% takso, 2% prispevek za ubožni sklad in stroške objave v časopisih.

4066/a Družbna žrebčarna na Selu pri Ljubljani.

4079/a

VII. Bečki medjunarodni velesajam

7. — 14. septembra 1924

Povoljna kupovna prilika za sve struke

Najboljše izbor! Bezkonkurenčne cijene!

Veliki uspjeh Bečkog proljetnog velesajma 1924

100.000 kupaca

Velika glazbena i kazališna proslava grada Beča

Razjašnjenja:

WIENER MESSE, WIEN VII

kao i putem počasnog zastupstva

u Ljubljani:

AUSTR. KONZULAT, Turjaški trg 4

JOSEF ZIDAR 1839a

Inserirajte v „Jutru“!

Popolnoma varno naložite denar v

Ljubljansko posojilnico, r. z. z. o. z.

ki posluje v novopreurejenih prostorih

Mestni trg št. 6 v Ljubljani Mestni trg št. 6

Hranilne vloge in vloge na tekoči račun obrestuje po

8 %

ter jih izplačuje takoj brez odpovedi. Večje vloge z odpovednim rokom obrestuje tudi više po dogovoru.

Posojila daje le proti popolni varnosti proti vknjižbi na hiše in posestva ter proti poroštvu. Daje tudi trgovsko kredite ter sprejema cesije in inkaso faktur.

1115/a

Ing. R. ROESSER, Ljubljana, Gledališka ul. 4/III

Lokomobili Polnojarmeniki Dvigala

R. Wolf A. G. Magdeburg-Buchan Pini & Kay Wien F. Wertheim & Co. A. G. Wien